

Biernacka-Lubańska, Małgorzata

Ludwika Press (8 VII 1922 - 4 XII 2006)

Archeologia Polski Środkowowschodniej 9, 382-383

2007

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Małgorzata Biernacka-Lubańska

Ludwika Press (8 VII 1922 - 4 XII 2006)

Ludwika Blanka Press urodziła się 8 lipca 1922 r. w Prużanie na Polesiu. Ojciec Jej lekarz medycyny i weterynarii odbywał służbę w prużańskim garnizonie wojskowym w randze kapitana. Tam też spędziła dzieciństwo i ukończyła szkołę podstawową. Następnie również w Prużanie uczęszczała do Państwowego Gimnazjum im. A. Mickiewicza i Liceum, gdzie w 1939 r. uzyskała maturę. Zaraz potem zapisała się na Wydział Humanistyczny Uniwersytetu im. Jana Kazimierza we Lwowie. Studiów jednak nie zdołała podjąć z powodu wybuchu II wojny światowej. W kwietniu 1940 r. została wraz z matką wywieziona do Kazachstanu, gdzie początkowo pracowała fizycznie, a od 1945 r. jako nauczycielka w 7-klasowej szkole polskiej w Ajaguz. Była aktywnym członkiem Związku Patriotów Polskich. Pracowała też w Polskiej Komisji Kulturalno-Oświatowej, będąc kierownikiem Sekcji Artystycznej.

W 1946 r. wróciła z matką do kraju, osiedlając się na stałe we Wrocławiu. Natychmiast rozpoczęła studia anglistyczne na miejscowym Uniwersytecie. Już w 1949 r. otrzymała dyplom magistra filologii angielskiej. Równocześnie podjęła pracę zarobkową w redakcjach czasopism *Naprzód Dolnośląski* i *Kuriera Wrocławskiego*, przy którym wydawany był dodatek *Mały Ślązak*. L. Press samodzielnie pisała wszystkie teksty (proza i poezja) i redagowała *Małego Ślązaka*. Przyjęto ją wówczas do Związku Literatów Polskich. W 1949 r. podjęła studia na archeologii i historii sztuki. Na lata 1949-1950 przypadała Jej praca w Komisji Egzaminów na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Wrocławskiego. W 1950 r. została zatrudniona na stanowisku młodszego asystenta w katedrze Archeologii Klasycznej, kierowanej przez prof. dr. Edmunda Bulandę. W 1952 r. uzyskała dyplom magisterski z archeologii klasycznej. Od 1 IX 1952 do 1 XII 1952 r. pracowała w Muzeum Śląskim we Wrocławiu.

W latach 1952-1955 otrzymała aspiranturę na Uniwersytecie Warszawskim, gdzie pod kierunkiem prof. dr. hab. Kazimierza Majewskiego napisała dysertację doktorską *Spoleczeństwo Krety w epoce brązu w świetle zabytków osadnictwa i budownictwa* drukowanej rozdziałami w roczniku *Archeologia* (1956-1962). Stopień naukowy doktora nauk humanistycznych uzyskała w 1958 r., od tego czasu zatrudniona była w Zakładzie Archeologii Śródziemnomorskiej UW, na wszystkich kolejnych etatach od adiunkta do profesora zwyczajnego (1987 r.). W latach 1954-1958 pracowała dodatkowo na umowach, a od 1 I 1959 r. na pół etatu w Zakładzie Archeologii Antycznej IHKM PAN. Od 1959 r. przez 2 lata wykładała *Zarys archeologii śródziemnomorskiej* w Katedrze Archeologii Polski na Uniwersytecie M. Curie-Skłodowskiej w Lublinie.

Prof. dr L. Press habilitowała się w 1967 r. na podstawie pracy *Architektura w ikonografii przedgreckiej* (Wrocław-Warszawa-Kraków 1967). Od 1981 r. przez dwie kadencje była zastępcą dyrektora Instytu-

tu Archeologii UW do spraw naukowych. W latach 1986-1996 była członkiem Rady Kultury Antycznej UW. W 1991 r. mianowano ją kierownikiem Zakładu Archeologii Egejskiej. Przez wiele kadencji była członkiem Komitetu Nauk o Kulturze Antycznej PAN oraz prestiżowego International Association for Classical Archaeology w Rzymie. W 1992 r. po 45 latach pracy na Uniwersytecie Warszawskim przeszła na emeryturę, prowadząc jednak jeszcze przez kilka lat wykłady z archeologii egejskiej. Od 1949 r. pracowała społecznie w ZNP. Na Uniwersytecie Warszawskim przez dwie kadencje pełniła funkcję przewodniczącej Komisji Mieszkaniowej.

Prof. dr hab. L. Press miała szerokie zainteresowania. Do najważniejszych dziedzin badawczych należały – kultura egejska i archeologia limesowa. Dokładne podsumowanie Jej osiągnięć badawczych oraz bibliografia znajdują się w księdze jubileuszowej *Studia Aegaea et Balcanica* (Warszawa 1992 wyd. UW). Z badaniami naukowymi, które prowadziła, związane były liczne zagraniczne wyjazdy stypendialne (Egipt 1957-1968; Grecja 1958; ZSRR 1959; Włochy 1960-1961; Berlin Wschodni 1964; Londyn 1967; Rumunia 1972; Norwegia 1986; NRF 1986) oraz udział w międzynarodowych kongresach (Międzynarodowy Kongres *Thera i świat egejski* Ateny–Kreta–Thera 1978; III Międzynarodowy Kongres Trakologii Wiedź 1980; XIII Międzynarodowy Kongres Archeologiczny Berlin Zachodni 1988).

Dużo czasu poświęciła badaniom wykopaliskowym. Po raz pierwszy wzięła udział w wykopaliskach w Olbii nad Bohem (Ukraina) w 1957 r., prowadzonych przez prof. dr. Ł. Sławina. Od 1960 do 1990 r. uczestniczyła w corocznych kampaniach wykopaliskowych Ekspedycji Archeologicznej UW w Novae (dziś Swisztow w płn. Bułgarii). Od 1973 r. była zastępcą kierownika ekspedycji, a od 1981 r. jej kierownikiem. Podczas prac wykopaliskowych prowadzonych w rzymskiej twierdzy legionowej Novae, położonej nad Dunajem odsłoniła kompleks budowlany ze szpitalem wojskowym oraz łaźniami z centralnym ogrzewaniem. Wyniki prac publikowane były w kolejnych tomach (1960-1992) rocznika *Archeologia*,

a także w założonej i redagowanej przez nią serii wydawniczej *Novensia* (t. 1-9) oraz w bardzo wielu czasopismach zagranicznych. Zajmowała się także działalnością popularyzatorską (4 książki, kilkadziesiąt artykułów).

Głównym Jej powołaniem była dydaktyka uniwersytecka. Wykłady Jej i seminaria cieszyły się wielkim zainteresowaniem i gromadziły wielu studentów. Do licznej rzeszy wypromowanych przez nią magistrów i doktorów należą też dwaj obecni Profesorowie Instytutu Archeologii UW. Przyjazny stosunek do studentów zaowocował wieloletnią współpracą i osobistymi kontaktami z uczniami do ostatnich chwil. Zarażała ich swą pasją badawczą i dociekliwością, co miało niebagatelny wpływ na kształtowanie osobowości przyszłych archeologów. Uczyla ich wytrwałości, staranności i zaznajamiała z zawiłymi arkanami warsztatu naukowego. Wskazywała na znaczenie tradycji w kształtowaniu treści humanistycznych.

Osiągnięcia i wzorcowe postawy profesora humanisty zostały dostrzeżone i należycie ocenione. Przyznano Jej wiele nagród i odznaczeń. W 1975 r. uzyskała nagrodę Sekretarza Naukowego PAN za udział w zespołowej pracy *Kultura materialna starożytnej Grecji. Zarys* (t. I-III), a w 1978 r. nagrodę II stopnia Rektora UW. Rok 1973 przyniósł Jej odznaczenie Złotym Krzyżem Zasługi, a 1976 r. Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski. W 1979 r. wyróżniona została Medalem 100-lecia Bułgarskiej Akademii Nauk, a w 1984 r. z okazji 25-lecia polsko-bułgarskich prac archeologicznych w Novae uzyskała honorowe obywatelstwo miasta Swisztow. W 1984 r. otrzymała Medal Komisji Edukacji Narodowej.

Była serdecznym, życzliwym i opiekuńczym człowiekiem, niosącym pomoc i przyjaźń wielu ludziom. Cechowało ją rzadko spotykana prostolinijność, odpowiedzialność i dobroć.

Zaznaczyć trzeba, że wspomnienia z dzieciństwa i wczesnej młodości z zesłaniem do Kazachstanu łącznie opisała w niewydanej pracy *Pajęczyna wspomnień*, której maszynopisy znajdują się w archiwach Ossolineum i Karty.

Prof. dr hab. Małgorzata Biernacka-Lubarńska
Ul. Ks. T. Boguckiego 3A m. 75
01-508 Warszawa